

Prohlášení vedoucích odborných pracovišť v oboru historie k sudetoněmeckému dni v Brně

Česky a německy hovořící obyvatelé sdíleli české země po dlouhá staletí jako svůj domov. S těmi, kteří odsud byli na základě jazyka a národnosti po druhé světové válce nuceně vysídleni, jsme po desítky let vedli náročný a upřímný dialog o minulosti i evropské perspektivě našich vztahů. I ve srovnání s řadou podobných snah v jiných zemích lze tento proces považovat za mimořádně zdařilý a obě strany obohacující. Na oficiální úrovni se můžeme opírat o již třicet let platnou Česko-německou deklaraci, v níž došlo k oboustrannému uznání vzájemných křivd. Již od roku 1990 zaštiťuje odbornou diskusi o minulosti společná Česko-německá komise historiků, související projekty pak zejména Česko-německý fond budoucnosti. Česká strana byla mnohokrát ujištěna o odsouzení nacistického násilí páchaného v době druhé světové války a platnosti poválečného uspořádání, od uznání státních hranic s Německem až po nezpochybnitelnost majetkoprávních záležitostí.

Organizace sudetských Němců v tomto dialogu sehrály důležitou roli. Řada jejich představitelů pak postupně překročila svůj stín. Kriticky reflektovali politickou spoluzodpovědnost velké části německy hovořících obyvatel českých zemí ve třicátých letech 20. století za odtržení tzv. Sudet, jakož i podíl velkého množství sudetských Němců na nacistické hrůzovládě. Distancovali se od majetkových nároků i jakýchkoliv snah o revizi poválečného uspořádání. Pochopili, že smíření, jakkoli pro řadu těch, kdo přišli o domov, obtížné, je jedinou v současnosti smysluplnou cestou. Dnes tyto organizace sdružují až na výjimky lidi, kteří byli v době nacistické vlády malými dětmi nebo se narodili až po válce. Ani teoreticky tak nemohou nést jakoukoliv osobní odpovědnost za odtržení tehdejších Sudet od Československa či za nacistické zločiny. Ze svých rodin si ale odnesli vztah k zemi, jež byla po staletí domovem jejich předků, kteří jsou zde i pochováni. Proto je přirozené a pochopitelné, že se sem mnozí z nich chtějí vracet a že se tu chtějí se svými českými, moravskými krajanů setkávat.

Budeme-li se takových návratů a setkávání obávat, dáme tím jen najevo vlastní nesmířenost a nedostatek sebevědomí. Historická odpovědnost je komplexním tématem a je na každém společenství, aby se s ní vypořádávalo. Není na nás Češích, abychom v této disciplíně poučovali sudetské Němce. Sami jsme ale na tomto poli v posledních desetiletích vykonali mnohé a můžeme se o to opřít. I díky tomu nemusíme mít z konání Dne sudetských Němců v Brně žádný strach. Můžeme dokonce tuto událost – a tedy potomky našich někdejších krajanů – přivítat a stvrdit tím práci, která byla v oblasti historické reflexe bolestivých kapitol 20. století již vykonána. A pojmut ji i jako výmluvnou pozvánku k pokračování dialogu o společných dějinách jakožto zdroji poučení, varování, ale i inspirace pro naši evropskou budoucnost.

V Praze dne 15.5.2026

Doc. Matěj Spurný, Ph.D., ředitel Ústavu historie, Filozofická fakulta Univerzity Karlovy

PhDr. Zuzana Lizcová, Ph.D., vedoucí Katedry německých a rakouských studií, Fakulta sociálních věd Univerzity Karlovy

S prohlášením se ztotožňují rovněž následující vedoucí univerzitních pracovišť a pracovišť AV ČR v oboru historie:

PhDr. Vojtěch Kessler, Ph.D., ředitel Historického ústavu a vedoucí Katedry pomocných věd historických a archivnictví, Filozofická fakulta Univerzity Hradec Králové

Prof. Dr. Phil. Rudolf Kučera, PhD., ředitel Masarykova ústavu a Archivu Akademie věd, Akademie věd České republiky

Doc. Tomáš Malý, Ph.D., ředitel Historického ústavu, Filozofická fakulta Masarykovy univerzity

Mgr. Jakub Pátek, Ph.D., vedoucí Katedry historie, Filozofická fakulta Univerzity J.E.Purkyně v Ústí n.L.

Doc. PhDr. Jaroslav Pažout, Ph.D., vedoucí Katedry historie, Fakulta přírodovědně-humanitní a pedagogická Technické univerzity v Liberci

Doc. Mgr. Radmila Prchal Pavlíčková, Ph.D., vedoucí Katedry historie, Filozofická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci

Doc. PhDr. Petr Popelka, PhD., vedoucí Katedry historie, Filozofická fakulta Ostravské univerzity

Mgr. Zbyněk Vydra, Ph.D., vedoucí Ústavu historických věd, Filozofická fakulta Univerzity Pardubice